

Zondag 7 oktober 2018 - Israël zondag

Lezingen: Romeinen 8 : 31 – 39

Marcus 10 : 1 – 16

Trouw tot in eeuwigheid? Deze vraag heeft de protestants kerk als thema gekozen voor deze Israël zondag. De Protestantse Kerk houdt ieder jaar – op de eerste zondag van oktober – Israël zondag. Op deze zondag worden we uitgenodigd om extra stil te staan bij onze verbondenheid met Israël. In vrijwel elke kerkdienst wordt de naam ‘Israël’ genoemd. Dan gaat het meestal over het oude Israël, zoals we in de Bijbel tegenkomen. In de actualiteit lijkt Israël - en dan wordt meestal de staat of het land bedoeld – te staan voor veel problemen., waarover ook binnen de protestantse kerken nogal verschillend wordt gedacht. Misschien heeft u in de afgelopen weken ook wel iets meegekregen over de discussie die ds. Offringa is begonnen met zijn stelling dat de Israël zondag maar moet worden afgeschaft. En hij stelt voor om er een zondag van te maken waarop de relatie jodendom – christendom centraal staat. Juist vanwege het Joods - Palestijnse conflict komt het gesprek snel in politiek vaarwater. En persoonlijk vind ik dat op een Israël-zondag de soms benarde positie van Palestijnen, onder wie vele christenen, niet ongenoemd mag blijven. De eerste christenen waren Joden. Voor het verstaan van de Bijbel is kennis van het Joodse geloof van blijven belang.

Wij delen met het Jodendom het Oude Testament, ofwel het Eerste Testament. En door de geschiedenis loopt ook een tragisch spoor van anti semitisme. Bij die verbondenheid staan we stil.

Maar dat betekent niet een vanzelfsprekende verbondenheid met de politiek van de huidige staat Israël. Dat is heel wat anders dan onze verbondenheid met het Joodse geloof.

Trouw tot in eeuwigheid? Wat zullen we daarover zeggen in onze relatie tot onze verbondenheid tot Israël, tot het Joodse geloof. In ieder geval is er onze blijvende verbondenheid met onze Joodse wortels.

Duidelijk is ook dat het thema van deze zondag bedacht is bij de evangelielesing die deze zondag op het rooster staat. En dan blijkt ook meteen de oorsprong van deze woorden uit het Eerste Testament. Jezus wordt gevraagd naar zijn uitleg van het gebod over de scheidingsbrief, dat staat in Deuteronomium 24. En meteen wordt dat een problematiek aangeroerd waarover je niet snel raakt uitgepraat. Huwelijk, relatie, scheiding, het zijn onderwerpen van alle dag.

De stellingen in het gesprek lijken al te zijn ingenomen. .

Kan dan een gesprek dan nog wel vruchtbaar zijn, een ontmoeting tussen mensen?

In dit gesprek komt het er niet van. De Farizeeërs willen Jezus op de proef stellen. Aan Jezus wordt gevraagd: Mag een man zijn vrouw in de steek laten?

Wat doet Jezus met deze vraag?

Hij stelt eerst een tegenvraag: Wat heeft Mozes voorgeschreven?

Zo zijn wij getuigen van een gesprek dat Jezus heeft met een aantal Farizeeën. Zij vragen Jezus of een man zijn vrouw mag verstoten. Achtergrond van die vraag is een actuele discussie in die dagen. In het Oude Testament, in het boek Deuteronomium, het vijfde boek van Mozes, staat dat het een man is toegestaan zijn vrouw een scheidingsbrief te geven en haar te verstoten.

Huwelijk en echtscheiding: het zijn gevoelige onderwerpen, in het bijzonder ook wanneer scheiding in ons eigen leven speelt. Wanneer we zelf iemand aan het leven verloren hebben op onze weg of misschien heeft u te maken met een scheiding van één van de kinderen.

Aan de andere kant kan het ook een onderwerp zijn waar je je zelf als alleen gaande buiten voelt staan.

Het onderwerp is daarom vaak ook zelfs pijnlijk.

Hoewel het steeds vaker voorkomt dat mensen hun leven niet binnen een huwelijk leven, is dit een schrale troost wanneer je verlangt naar een relatie.

Toch is het goed om al onze moeite, ons verlangen, onze pijn te noemen. In de hoop dat dit mee klinkt in de manier waarop we met elkaar omgaan en er met elkaar over spreken.

De vraag aan Jezus is nu is nu onder welke omstandigheden een man zijn vrouw mag verstoten.

In Deuteronomium staat: wanneer een man ontevreden over haar is. Wanneer mag een man dat zijn? Daar hebben rabbijnen zich het hoofd over gebogen.

Een strenge rabbi zei: alleen wanneer er sprake is van overspel; een andere rabbi had een voor mannen veel aardiger interpretatie; hij zei: om elke willekeurige reden, dus bijvoorbeeld ook als ze het eten liet aanbranden.

Daar gaat nu het gesprek over tussen Jezus en de Farizeeën. Heel lang was het in ons land moeilijk om een huwelijk te ontbinden. Het kon alleen wanneer er sprake was van overspel of duurzame ontwrichting. Tegenwoordig bemoeit de overheid zich daar niet meer mee.

Als één van de partners het huwelijk wil ontbinden, is dat genoeg. In de rooms-katholieke kerk ligt het nog steeds heel moeilijk. Een huwelijk dat in de kerk wordt gesloten is in principe onontbindbaar. Alleen als de partners aan een kerkelijke rechtbank duidelijk kunnen maken dat er eigenlijk niet van een huwelijk sprake was geweest, kan het ontbonden worden. Jezus zegt immers: wat God heeft verbonden, dat mag een mens niet scheiden.

Dat zijn woorden waar veel mensen die ooit in de kerk zijn getrouwd en later uit elkaar zijn gegaan, mee hebben geworsteld. Maar wat bedoelt Jezus? Spreekt hij hier als oordeel uit dat een huwelijk principieel onontbindbaar is? Ik geloof niet dat Hij dat doet. Wat Hij doet is: niet meegaan in de denkwijze van de Farizeeërs en de mensen die zoeken naar omstandigheden waaronder je een vrouw zou mogen wegsturen.

Hij verzet zich tegen dat zogenaamde recht van mannen, die over hun vrouw kunnen beschikken en zich van haar kunnen ontdoen, wanneer en hoe ze dat maar willen.

Als ze van hun recht gebruik maken, staan hun vrouwen –in Jezus' tijd welteverstaan – volkomen onbeschermd op straat: als onteerden, ontrechten, onverzorgd en vogelvrij.

Dát is wat Jezus als belangrijke kern van het hele vraagstuk naar voren wil halen: de bescherming van vrouwen tegen de willekeur van mannen. Tegenover de wet stelt Jezus het hart. Er zijn wetten en voorschriften omdat jullie zo harteloos en koppig zijn. Dat zegt hij. Harteloos en koppig. Jullie luisteren niet naar wat jullie hart je zegt en ingeeft, maar naar de lusten die in jullie leven. Jullie zijn er niet op uit voor elkaar het goede leven op te roepen, maar alleen voor jullie zelf. Jullie hebben gescheiden wat God bijeen heeft gebracht.

De ene mens en de andere mens. Mensen samen. Daarom gaat Jezus terug naar het begin van de schepping. Toen God de mens mannelijk en vrouwelijk heeft gemaakt. En God schiep de mens, mannelijk en vrouwelijk schiep hij de mensen. Mensen, die op elkaar zijn aangewezen, die elkaar tot hulp en tegenover zijn. Niet eenzaam, maar tweezaam. De ene mens heeft een ander mens nodig om voluit mens te zijn. Om misverstanden uit te sluiten. Het gaat hier niet om het huwelijk van een man met een vrouw. Als het gaat om levensverbintenissen is er in de bijbel een grote variëteit zichtbaar. Je kunt ons monogame huwelijk van man en vrouw niet rechtstreeks uit de bijbel afleiden.

Wel kom je in de bijbel grondnoties op het spoor die van belang zijn voor alle mensen en voor de verschillende vormen die mensen kiezen om in te leven. Grondnoties als gelijkwaardigheid en wederkerigheid, liefde en trouw, aandacht en respect. Voor verschillende levensvormen. Eén man en één vrouw, twee mannen samen, twee vrouwen samen, een man of een vrouw die intrekt in een leefgemeenschap, een klooster bij voorbeeld. Een mens die om welke reden dan ook alleen blijft, maar wel een hechte band heeft met vrienden en vriendinnen.

In zijn gesprek met de Farizeeën, zet Jezus het ideaal neer. Het huwelijk voor het leven.

De wetgeving van Deuteronomium was een noodmaatregel vanwege de hardheid van de harten van ons mensen.

Het ideaal is dat mensen met elkaar een eenheid vormen.

Het is het ideaal van het koninkrijk dat komt.

Jezus leeft in die verwachting en daarom spreekt hij vanuit dit hoge ideaal.

En we zien de kerk in de loop van de tijd worstelen, met het ideaal, en we worstelen er vandaag nog mee.

We willen graag aannemen dat het goed is dat mensen bij elkaar blijven. Maar zelfs als wij de idee delen dat een mens in een relatie tot zijn/haar recht komt, maar het huwelijk wil niet lukken. Het schip strandt. Wat dan?

Het ideaal is helder. Tegelijk zijn er ook in een relatie slachtoffers en stranden verbintenissen.

Het was in de eerste gemeente zo en het is tot op de dag van vandaag zo, en dat is pijnlijk genoeg.

En als we dan horen: Wat God verbonden heeft, mag een mens niet scheiden. Wat moeten we daar dan mee?

Misschien dit: dat in tijden van crisis - en dat maken we allemaal wel eens mee - je elkaar niet éézijdig in de steek moet laten. Zolang de een de ander nog meent te kunnen bereiken of nog door de ander bereikt kan worden, heb je nog boodschap aan elkaar en een opdracht voor elkaar. Heb je elkaar nog wat te zeggen. Ben je van betekenis voor elkaar. Maar als dat niet meer het geval is, als je elkaar niet meer kunt bijstaan, integendeel elkaar alleen nog maar in de weg staat, zullen we dan niet mogen concluderen dat een relatie/een huwelijk voorbij is?

Dan zou je misschien moeten zeggen: Wat in Gods naam niet mogelijk is, moet een mens ook niet persé bij elkaar willen houden.

Jezus' woord is een levend woord, het gaat om levende mensen, gelukkige mensen. Geen starre verhoudingen, daar bloeien het leven en de liefde niet in op.

Na dit gesprek volgt de beroemde passage, waarin Jezus de kinderen in het midden plaatst en de omstanders dringend vraagt, hen niet te verhinderen bij Hem te komen.

Misschien wel als oproep om de kleinen in ons midden met onze liefde en zorg te koesteren.

Jezus zegent de kinderen. Hij legt in een teder gebaar zijn handen op hun hoofd. Jullie mogen er zijn. Dit als beeld/voorbeeld voor de volwassenen.

Zijn zegening van de kinderen is als een verkondiging. Wordt weer als een kwetsbaar kind.

Oefen je in kwetsbaarheid, dan gaan er werelden voor je open. En misschien geldt dat ook wel voor de vele discussies rond kerk en Israël.

Voor de kinderen en kwetsbaren is het Koninkrijk van God. Die kwetsbaren mogen in het midden staan.

Voor Jezus zijn zij de moeite waard zijn en bij Hem kunnen ze terecht.

In de geest van zo'n oervertrouwen roept Jezus ons op dat wij ons leven in relatie tot God leren zien. God wil dat wij in zijn liefde geloven.

Liefde die Hij heeft uitgezaaid in ons hart. Liefde tot elkaar, liefde tot Joden, liefde tot alle mensen.

Onopgeefbaar verbonden met elkaar.

Loosdrecht, Gereformeerde Kerk
ds. Hillegonda Ploeger